

EN RAPPORT FRÅN MEDLINGSINSTITUTET

Löneutvecklingen i Sverige

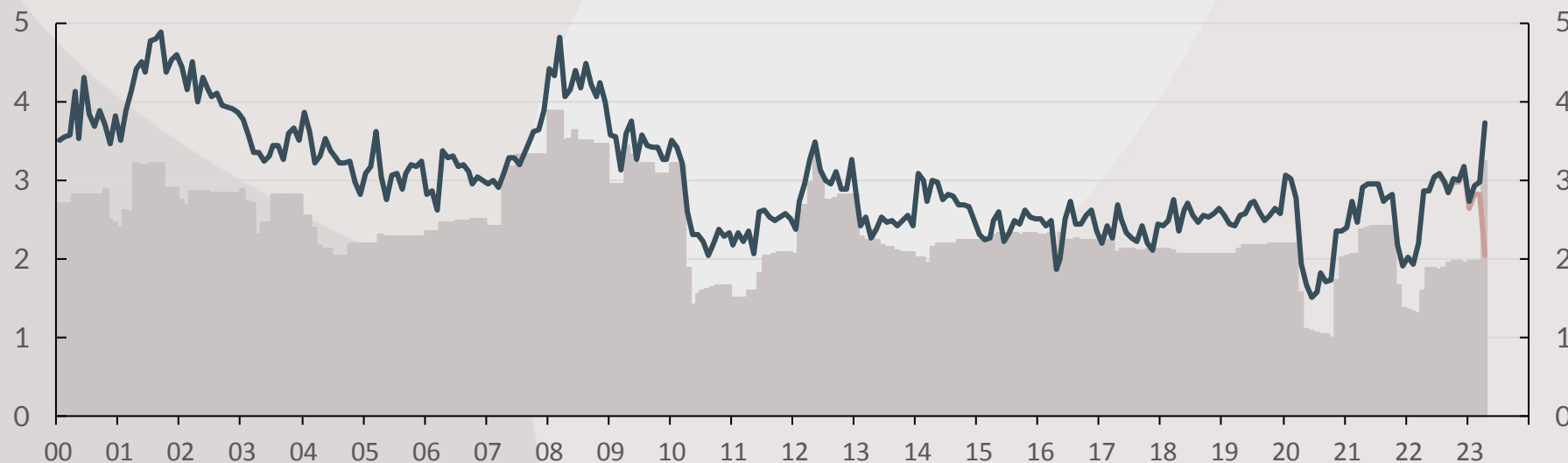
till och med april 2023

Löneutvecklingen i Sverige t.o.m. april 2023

- Lönerna förväntas ha ökat med **3,7 procent** i april 2023 jämfört med april 2022. Denna bedömning baseras på en statistisk modell som tar hänsyn till retroaktiv lön som kommer att läggas till den preliminära ökningstakten, vilken var **2 procent**.
- Osäkerheten i modellens skattning är generellt sett större för april och maj under stora avtalsår. Dessutom är osäkerheten förhöjd i april 2023. En mindre andel än vanligt av de preliminära löneutfallen kan kopplas till de nytecknade löneavtalen, som dessutom innebär en ovanligt stor förändring av de centralt avtalade lönerna.
- I flera branscher är den centralt avtalade löneökningstakten 4,1 procent från och med april. Enligt vår preliminära bedömning ökade de centralt avtalade lönerna inom hela ekonomin med **3,2 procent** jämfört med april förra året.
- Reallönerna, det vill säga löner justerade för inflationen exklusive ränteförändringar, minskade med **3,9 procent** jämfört med föregående år. Inklusiv ränteeffekter minskade reallönerna med **6,8 procent**. Dessa minskningar är något mindre än under första kvartalet i år, vilket främst beror på den lägre inflationen, men även på den högre löneökningstakten.

Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet.

Centrala avtal Preliminärt utfall Definitiva utfall och modellskattningar

Löner och avtal

Lönerna i Sverige ökade med **2,0 procent** i april 2023 enligt preliminära siffror. De förväntas ha ökat med **3,7 procent** när siffrorna blir definitiva (se diagram 1 och appendix 1).

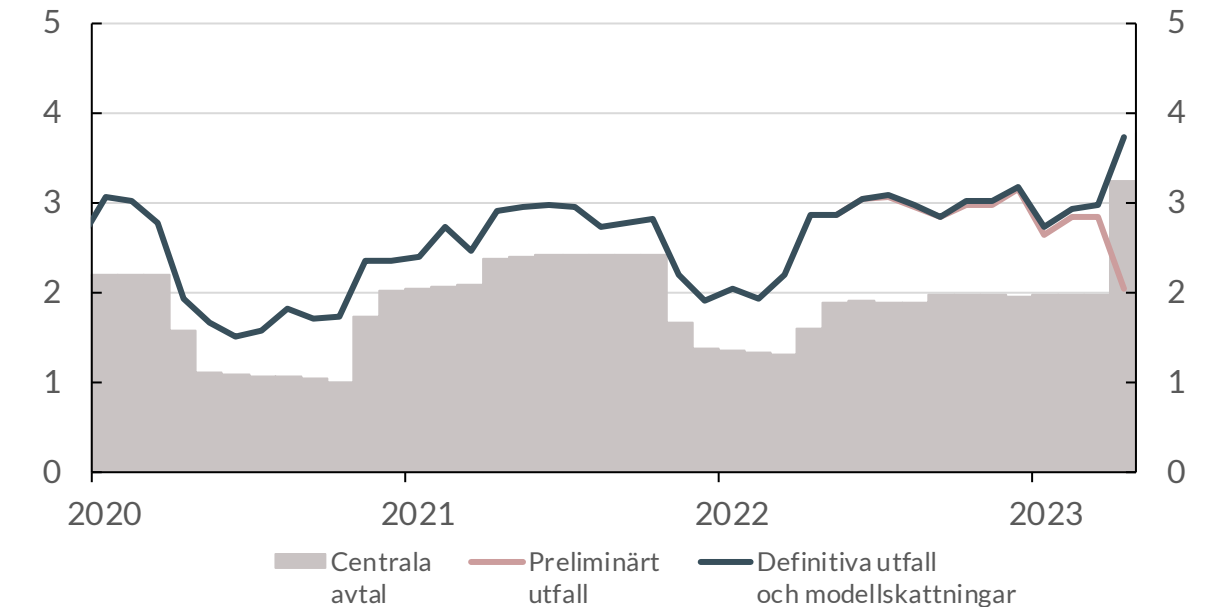
Modellprognosen för det definitiva utfallet skattar hur mycket retroaktiv lön som senare kommer att registreras för olika månader. Det är generellt sett större osäkerhet för de första utfallen för april och maj under stora avtalsår, men detta år är osäkerheten ovanligt stor. En orsak till detta är att en lägre andel än vanligt av de preliminära löneutfallen kan kopplas till årets centrala löneavtal. Dessutom sker en ovanligt stor förändring av lönerna från och med april, vilket är ovanligt och modellprognoserna baserar sig på mönster från tidigare år som i regel saknar sådana stora förändringar av de avtalade lönerna.

De centrala avtal som nu har tecknats från april och framåt kommer att innebära avtalade löneökningar på nära 4 procent för stora delar av näringslivet och inom offentlig sektor (se mer på nästa sida). De centralt avtalade lönerna i hela ekonomin bedöms samtidigt ha ökat med ca **3,2 procent** på årsbasis (se diagram 1).

Att de avtalade lönerna ännu inte ökar med en takt nära 4 procent beror på att lönerna i flera branscher revideras utifrån 2023 års centrala kollektivavtal först i maj. Det gäller bland annat bygg, fastigheter och finans. Ett antal områden har centrala avtal som löper ut från och med juni och framåt, men efter maj kommer en majoritet av de anställda i privat sektor och inom kommun- och regionsektorn ha berörts av nya avtal. Statens centrala avtal från 2020 löper dock ut först i september.

Diagram 1. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Nytt industrimärke april 2023 – mars 2025

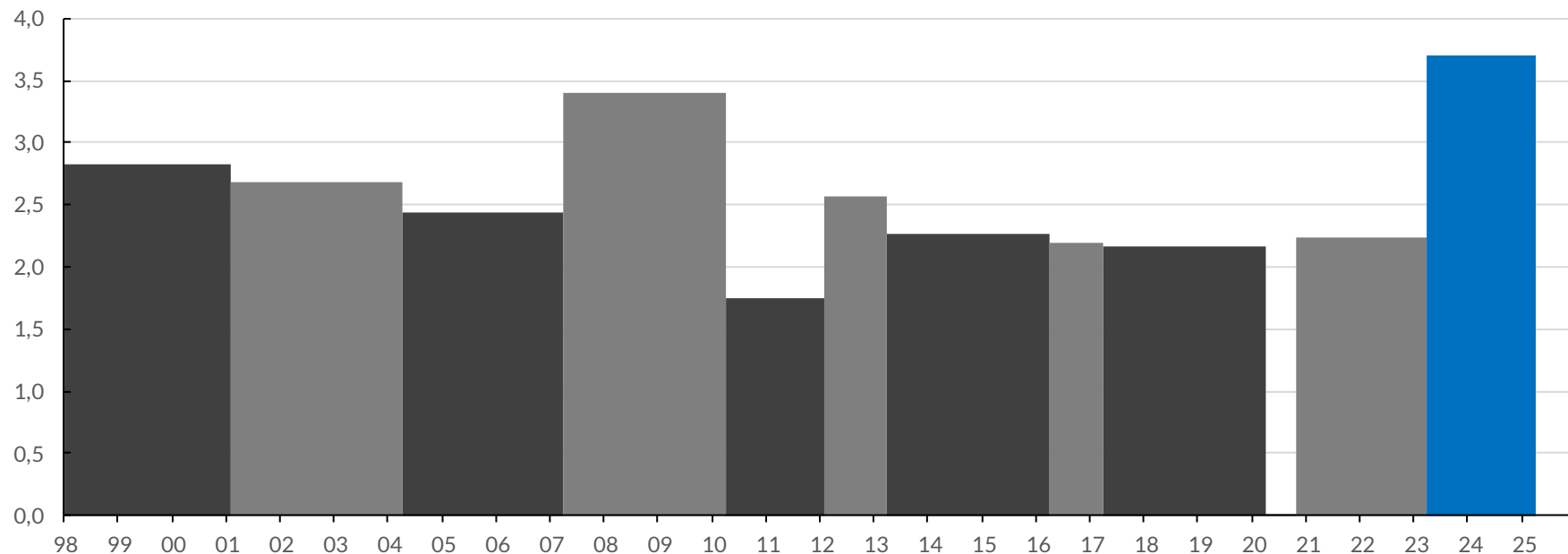
Bland parterna i industrin har nya kollektivavtal tecknats som innebär arbetskostnadsökningar på totalt 7,4 procent. Avtalen löper under 24 månader från april 2023 till och med mars 2025. I avtalen ingår en inledande höjning på 4,1 procent och en andra höjning på 3,3 procent i april 2024.

Den genomsnittliga årliga förändringen under det nya märkets avtalsperiod uppgår till 3,7 procent. Det innebär att det är det märke med högst genomsnittlig lönekostnadsökning sedan 1998 (se diagram nedan och tabell A3 i appendix 1).

Kostnadsmärket innehåller andra komponenter än lön. Statistiken över de centralt avtalade löneökningarna innebär därför förändringstal som skiljer sig från märket för de totala kostnadsökningarna (se mer i appendix 4).

Diagram: Industrimärket 1998-2025

Genomsnittlig årlig kostnadökning under löptiden

Anmärkning: Skifte av mörk- respektive ljusgrå stapel markerar skifte från ett kostnadsmärke till ett annat. Blå stapel avser märket april 2023-mars 2025.
Källa: Medlingsinstitutet

Restpost / "löneglidning"

Restposten, det vill säga skillnaden mellan faktiska och avtalade löner (ofta kallad "löneglidning"), förväntas uppgå till **0,5 procentenheter** i april när siffrorna blir definitiva (se diagram 2).

Den centrala avtalade löneökningen var 3,2 procent i april 2023, medan den preliminära löneökningstakten var 2 procent, det vill säga långsammare än den avtalade ökningstakten. Modellprognosen indikerar dock en upprevidering med 1,7 procentenheter av de utgående lönerna och därmed en positiv restpost. Det föreligger en förhöjd osäkerhet kring den definitiva löneökningstakten i april (se ovan), vilket även medför en förhöjd osäkerhet kring den definitiva restposten.

Diagram 2. Faktiska - avtalade löneökningar

Procentenheter

Anmärkning: baseras på modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Lön efter sektor

De avtalade löneökningarna har uppvisat högre kortsiktig variation i privat än i offentlig sektor de senaste åren, vilket har lett till stundtals olikartad utveckling (se diagram 3). Under senare år har den genomsnittliga löneökningstakten varit högre i privat än i offentlig sektor, medan det omvända gällde till och med 2020 (se tabell 1, diagram 3 och diagram med helårssiffror i appendix 3).

Tabell 1. Löner efter sektor

Årlig procentuell förändring, genomsnitt per år

	Definitiva och skattade utfall		Definitiva och preliminära utfall	
	2022	2023	2022	2023
Hela ekonomin	2,7	3,1	2,7	2,6
Privat sektor	3,0	3,2	2,9	2,8
Arbetare	2,4	2,8	2,4	2,5
Tjänstemän	3,3	3,4	3,3	2,9
Offentlig sektor	2,3	2,8	2,3	2,1
Kommuner	2,0	2,6	2,0	1,9
Regioner	2,7	3,3	2,7	2,5
Staten	2,7	2,8	2,6	2,4

Anmärkning: Tabellen baseras på definitiva utfall januari 2022 - april 2022 och preliminära utfall respektive modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Det första preliminära löneutfallet i privat respektive offentlig sektor uppgick till 2,3 respektive 1,5 procent i april. Enligt modellskattningar väntas dock lönerna ha ökat med 3,7 respektive 3,8 procent när statistiken blir definitiv (se diagram 3). Notera dock att osäkerheten i skattningarna av den definitiva löneökningstakten är förhöjd för april 2023 (se ovan).

Diagram 3. Löner i privat och offentlig sektor

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Reallöneförändringar

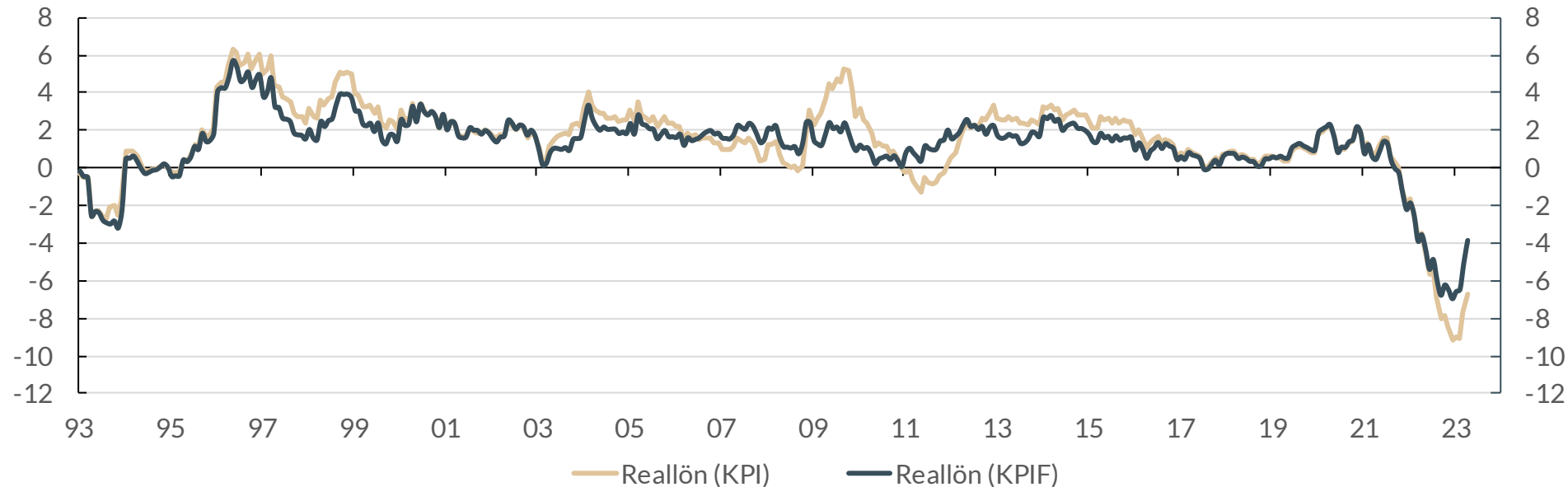
Samtidigt som lönerna väntas ha ökat med **3,7 procent** i april jämfört med april förra året steg konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) med **7,6 procent** (se tabell A1 i appendix 1). Det innebar en reallöneminskning med **3,9 procent** (se diagram 4). När det blir stora ränteförändringar påverkas även reallönernas utveckling kraftigt om effekterna av ändrade boräntekostnader inkluderas. Reallönen beräknat

med totala konsumentprisindex (KPI) minskade med **6,8 procent**.

Under 2022 minskade reallönerna (mätt med KPIF) med i genomsnitt **5 procent** jämfört med föregående år. Inkluderas räntehöjningarna i konsumentpriserna minskade reallönen med i genomsnitt **5,6 procent** förra året (se tabell A2 i appendix 1).

Diagram 4. Reallöner

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - april 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

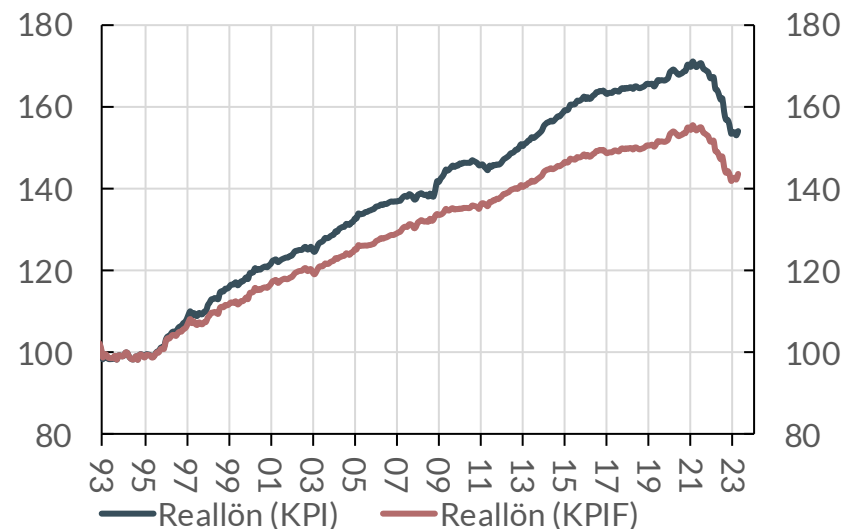
Källa: Medlingsinstitutet.

Reallönens nivå

Jämfört med 1995 hade reallönen per arbetad timme ökat med som mest ca 70 procent under 2021, beräknat med konsumentprisindex inklusive räntekostnader (KPI). Exkluderas effekterna av hushållens räntekostnadsutveckling (KPIF), hade reallönen ökat med som mest ca 55 procent mellan 1995 och 2021 (se diagram 5a och 5b).

Diagram 5a. Reallöner 1993-

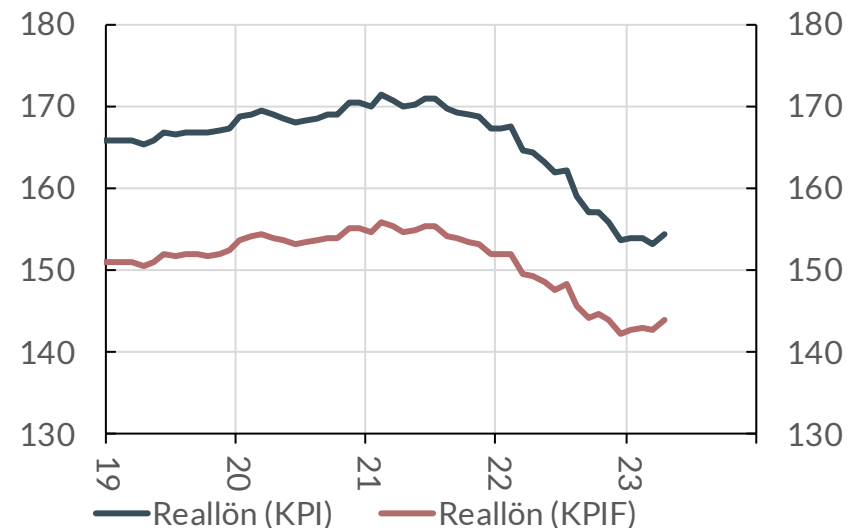
Index, 1995 = 100

I och med det senaste löne- och inflationsutfallet i april 2023 har den genomsnittliga reallönen per timme backat tillbaka till nivåer som senast kunde noteras under **2013** (räknat med KPI) eller **2014** (räknat med KPIF). Det finns dock en tendens till att reallönen planat ut och faller inte längre på samma sätt som under större delen av 2022.

Diagram 5b. Reallöner 2019-

Index, 1995 = 100

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - april 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden maj 2022 - apr 2023. Säsongsrensade värden.

Källa: Medlingsinstitutet och SCB.

Appendix 1: tabeller

Tabell A1. Löner, inflation och reallöner under året

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
2023-01	2,7	9,3	-6,6	11,7	-9,0
2023-02	2,9	9,4	-6,5	12,0	-9,1
2023-03	3,0	8,0	-5,0	10,6	-7,6
2023-04	3,7	7,6	-3,9	10,5	-6,8
2023-05					
2023-06					
2023-07					
2023-08					
2023-09					
2023-10					
2023-11					
2023-12					

Anmärkning: baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - april 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

Källa: Medlingsinstitutet.

Tabell A2. Löner, inflation och reallöner: årsgenomsnitt

Årlig procentuell förändring

	Lön	Inflation (KPIF)	Reallön (KPIF)	Inflation (KPI)	Reallön (KPI)
1980-talet	7,8	8,2	-0,4	7,9	-0,1
1990-talet	4,6	3,7	0,9	3,3	1,3
2000-talet	3,6	1,8	1,8	1,5	2,1
2010-talet	2,6	1,4	1,2	1,1	1,5
2020	2,1	0,5	1,6	0,5	1,6
2021	2,6	2,4	0,2	2,2	0,4
2022*	2,7	7,7	-5,0	8,3	-5,6
2023*	3,1	8,6	-5,5	11,2	-8,1

Anmärkning: *) Baseras på definitiva löneutfall januari 2022 - april 2022 och preliminära löneutfall respektive modellskattningar för perioden maj 2022 - april 2023.

Källa: Medlingsinstitutet och SCB.

Tabell A3. Avtalsperioder och centralt avtalade kostnadsökningar inom industrin

Antal månader och procent

Startår	Löptid, industrins avtal	Antal månader	Industrins avtalade kostnadsökningar för hela perioden	Industrins kostnadsökningar omräknat i årstakt
1998	jan 1998 - jan 2001	37	8,7	2,8
2001	feb 2001 - mar 2004	38	8,5	2,7
2004	apr 2004 - mar 2007	36	7,3	2,4
2007	apr 2007 - mar 2010	36	10,2	3,4
2010	apr 2010 - jan 2012	22	3,2	1,7
2012	feb 2012 - mar 2013	14	3,0	2,6
2013	apr 2013 - mar 2016	36	6,8	2,3
2016	apr 2016 - mar 2017	12	2,2	2,2
2017	apr 2017 - mar 2020	36	6,5	2,2
2020	apr 2020 - okt 2020	7	-	-
2020	nov 2020 - mar 2023	29	5,4	2,2
2023	apr 2023 - mar 2025	24	7,4	3,7

Anmärkning: Kostnadsökningarna för avtalsperioderna som helhet är okedjade värden, vilken innebär att ränta-på-ränta effekterna av de årsvisa höjningarna inte är inkluderade.

Källa: Medlingsinstitutet.

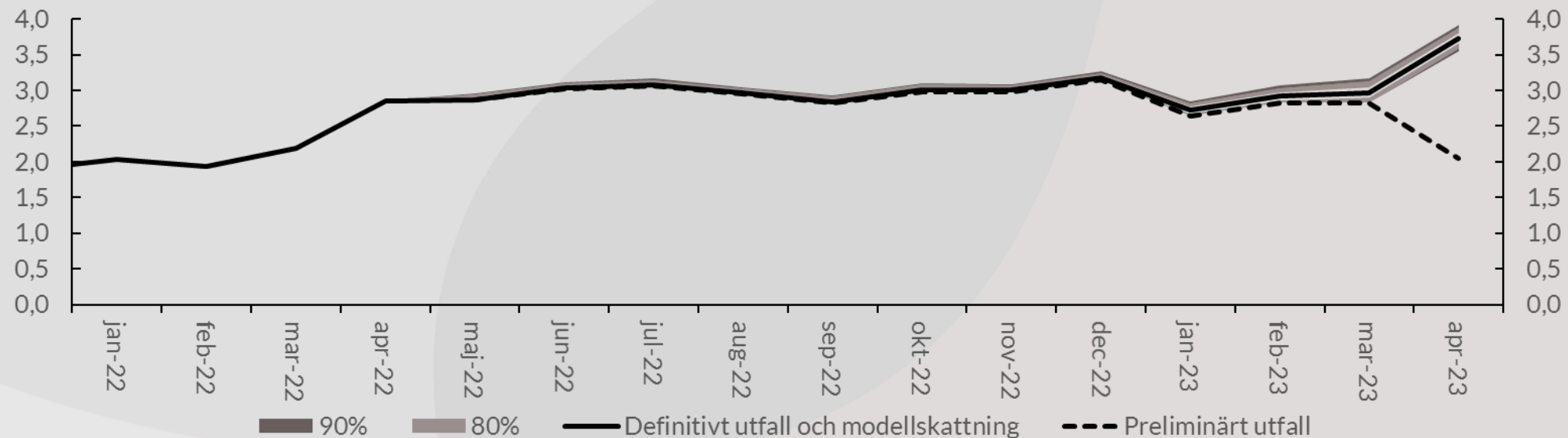
Appendix 2: Skattning av retroaktiv lön

Vid varje nytt månadsutfall uppskattar Medlingsinstitutet med hjälp av statistiska metoder vilken definitiv löneökningstakt som de preliminära utfallen indikerar. I **diagram A1** visas osäkerhetsband tillsammans med de senaste utfallen som fortfarande är preliminära.

Osäkerhetsbanden utgör intervall inom vilka den definitiva löneökningstakten väntas hamna med en viss sannolikhet. Med 90 procents sannolikhet väntas löneökningstakten i april 2023 hamna inom intervallet **3,54 – 3,92 procent**. I april 2023 föreligger en förhöjd risk att det definitiva utfallet hamnar utanför detta intervall (se diagrammets anmärkning).

Diagram A1. Löner i hela ekonomin, modellprognos och osäkerhetsband

Årlig procentuell förändring

Anmärkning: För en mer detaljerad beskrivning av den statistiska metoden och de senaste skattningarna, se analysunderlag på www.mi.se

Källa: Medlingsinstitutet

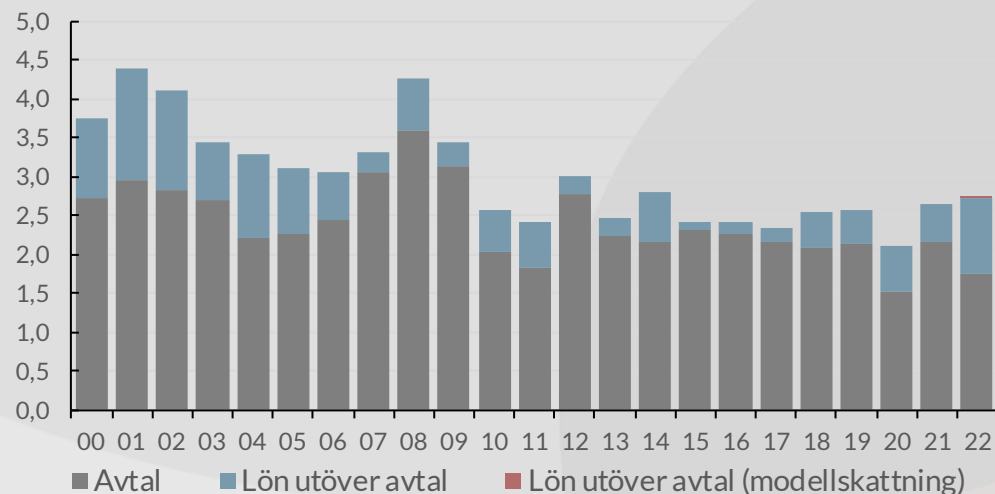
Appendix 3: Löneutveckling per år 2000-2022

Lönerna väntas ha ökat med **2,7 procent** 2022 när statistiken blir definitiv (se diagram A2). Under det första kvartalet samma år ökade dock lönerna med i genomsnitt 2 procent till följd av tidsprofilen i många kollektivavtal. De tre avslutande kvartalen 2022 ökade däremot lönerna med i genomsnitt 3 procent jämfört med året innan.

Löneökningstakten i offentlig sektor har dämpats från 2020 och framåt medan lönerna i privat sektor 2022 steg snabbare än på tio år, trots att det dröjde extra länge mellan lönerrevisionerna fram till våren samma år (se diagram A3).

Diagram A2. Löner i hela ekonomin

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Diagram A3. Lön efter sektor

Årlig procentuell förändring

Källa: Medlingsinstitutet

Appendix 4: Om avtalsstatistiken

I den officiella lönestatistiken samlas enbart faktiska löner in. Statistiken för centralt avtalade löneökningar framställs separat genom sammanvägningar av uppgifter från representativa kollektivavtal.

Notera att industrins kostnadsmärke avser alla kostnader som är kopplade till arbetsinsatsen, där lön endast är en av komponenterna.

Det finns alltid en osäkerhet om statistiken över centrala löner är representativ för hela löntagarkollektivet, eftersom uppgifter om kollektivavtal inte samlas in i den officiella lönestatistiken. De månadsvisa siffror som avser de centrala avtalens löneökningstakter har dock varit behäftade med förhöjd osäkerhet under hela perioden april 2020 – april 2022.

Det beror på att det är särskilt svårt att mäta effekterna av att lönerevisionstidpunkterna stuvades om under pandemin. Det gäller framför allt anställda som antingen saknar kollektivavtal, eller vars löner regleras via kollektivavtal utan angivna lönenivåer eller löneökningstakter (så kallade "sifferlösa avtal").

I den sammanvägda statistiken över centralt avtalade löner antas avtalade löneökningar för sådana anställda följa det aktuella industrimärket. Sådana antaganden bygger dock på att det finns ett industrimärke som fått genomslag i de flesta branscher. Detta har inte varit fallet under perioden april 2020 – april 2022 och har lett till både över- och underskattningar av restposten ("löneglidningen") för enskilda månader. Under hela den aktuella perioden sammantaget har sådana fel tagit ut varandra.

Den månadsvisa avtalsstatistiken över centralt avtalade löneökningar är justerad för tjänstemän totalt i privat sektor under perioden april 2020 – april 2022. Detta påverkar även de avtalade löneökningarna för privat sektor som helhet och för hela ekonomin under samma period.

MEDLINGS- INSTITUTET

Kontakt:

Petter Hällberg

Makroekonomisk analys

petter.hallberg@mi.se

Telefon: 070-272 26 40

Medlingsinstitutet

Box 1236

111 82 Stockholm

Telefon: 08-545 292 40

Webbplats: www.mi.se

Foto: Maja Brand/Bredda Bilden